

УДК 327:355.02

DOI <https://doi.org/10.32782/2305-9389/2025.33.38>

ЕВОЛЮЦІЯ РОЛІ ЄВРОАТЛАНТИЧНОЇ СПІЛЬНОТИ В ПІДТРИМЦІ УКРАЇНИ: ВІД ПРОТИДІЇ АГРЕСІЇ В ГІБРИДНІЙ ВІЙНІ ДО СИСТЕМНОЇ ГЛОБАЛЬНОЇ ВЗАЄМОДІЇ

Бузаров Андрій,

кандидат філософських наук,

докторант Інституту політичних і етнонаціональних досліджень

імені І.Ф. Кураса НАН України

ORCID: 0009-0009-5085-8340

У статті досліджується трансформація ролей суб'єктів євроатлантичної спільноти в контексті російсько-української війни протягом 2014–2022 років. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю наукового осмислення того, як змінювалася міжнародна підтримка України у відповідь на ескалацію гібридної агресії з боку РФ, що згодом переросла в повномасштабне вторгнення. Метою дослідження є виявлення, класифікація та аналітична інтерпретація ролей, які виконували такі суб'єкти, як Європейський Союз, НАТО, США, Велика Британія, Канада, Польща й інші партнери України.

Методологічною основою є теорія ролей у зовнішній політиці, зокрема концепції «національних уявлень про роль» (Holsti), рольової адаптації, інновації, трансформації й відмови. Дослідження спирається на функціональний підхід Парсонса й Мертона та сучасні розробки європейських дослідників, зокрема Fridriksson & Sommer (2023), що дає змогу застосовувати порівняльний і динамічний аналіз.

Результати свідчать, що суб'єкти євроатлантичної спільноти впродовж 2014–2022 роках діяли як полірольовий колективний актор, де кожна держава чи організація виконувала конкретну роль (координатора, фасилітатора, провайдера, партнера, промоутера або протектора) залежно від своїх інституційних можливостей і зовнішньополітичного курсу. ЄС зосередився на підтримці реформ, цивільного сектору безпеки та макрофінансової допомоги, тоді як НАТО, США й окремі держави надали суттєву допомогу в оборонному секторі. Україна водночас продемонструвала високу здатність до інтеграції цих ресурсів і стратегій, що стало одним із ключових факторів її стійкості. Особливу увагу приділено ролі Збройних Сил України, національної волі до опору й підтримці розвитку власного оборонного потенціалу.

Ключові слова: теорія ролей, євроатлантична спільнота, російсько-українська війна, НАТО, ЄС, США, зовнішня політика, стратегічна підтримка, безпека, гібридна агресія.

Buzarov Andrii. Evolution of the role of the Euro-Atlantic community in supporting Ukraine: from countering aggression in a hybrid war to systemic global cooperation

This article explores the transformation of the roles played by subjects of the Euro-Atlantic community in the context of the Russia–Ukraine war during 2014–2022. The relevance of the study is driven by the need for scholarly reflection on how international support for Ukraine evolved in response to the escalation of hybrid aggression by the Russian Federation, which later developed into a full-scale invasion. The aim of the research is to identify, classify, and analytically interpret the roles performed by actors such as the European Union, NATO, the United States, the United Kingdom, Canada, Poland, and other partners of Ukraine.

The methodological basis of the article is grounded in role theory in foreign policy, particularly the concepts of “national role conceptions” (Holsti), role adaptation, innovation, transformation, and abandonment. The research draws on the functionalist approach of Parsons and Merton, as well as contemporary developments by European scholars, particularly Fridriksson & Sommer (2023), allowing for comparative and dynamic analysis.

The findings indicate that during 2014–2022, the subjects of the Euro-Atlantic community acted as a multi-role collective actor, with each state or organization performing specific roles (coordinator, facilitator, provider, partner, promoter, or protector) depending on their institutional capacities and foreign policy agendas. The EU focused on supporting reforms, the civil security sector, and macro-financial assistance, while NATO, the U.S., and several individual states provided substantial support to Ukraine's defense sector. Ukraine, in turn, demonstrated a strong ability to integrate these resources and strategies, which became a key factor in its resilience. Special attention is given to the role of the Armed Forces of Ukraine, the national will to resist, and the support for developing its own defense potential.

Key words: role theory, Euro-Atlantic community, Russia-Ukraine war, NATO, EU, USA, foreign policy, strategic support, security, hybrid aggression.

Питання ролі зовнішніх акторів у протидії збройній агресії РФ проти України з 2014 року набуло особливого значення в академічному та політичному дискурсі. З початком анексії Криму й подальшою дестабілізацією Донбасу міжнародна підтримка України поступово набула багаторівневого, стратегічного виміру. Зокрема, центральною в цій підтримці виступила євроатлантична спільнота – як

сукупність країн і міжнародних організацій, що об'єднані спільними безпековими та ціннісними орієнтирами. Попри значну кількість аналітичних і наукових праць, які висвітлюють окремі аспекти військової, політичної чи економічної допомоги Україні з боку Заходу, комплексне дослідження еволюції ролі євроатлантичної спільноти як цілісного суб'єкта в протидії російській агресії залишається недостатньо розробленим. Більшість наявних досліджень акцентують увагу на окремих періодах або ролі конкретних держав чи інституцій, тоді як динамічна трансформація функцій і ролей усередині самого євроатлантичного простору, зокрема, у період між 2014 і 2022 роками досі не отримала повноцінної наукової рефлексії.

Дослідження спирається на прагнення подолати вказану прогалину, запропонувавши комплексний погляд на історичну й функціональну еволюцію ролі євроатлантичної спільноти в протидії агресії РФ проти України. Особливий інтерес становить аналіз структурно-функціональних аспектів: як змінювалися функції колективного актора у відповідь на ескалацію загроз; як розподілялися ролі між ключовими державами й інституціями (США, ЄС, НАТО, Велика Британія, Канада). Увага до цього багаторівневого виміру дасть змогу краще зрозуміти природу євроатлантичної спільноти в контексті російсько-української війни, її вплив на стійкість України та її здатність протистояти системній агресії в різних проявах.

Метою дослідження є комплексний аналіз еволюції ролі євроатлантичної спільноти та її ключових суб'єктів у протидії російській агресії проти України з фокусом на з'ясування їхніх функцій, політичних позицій і механізмів взаємодії в межах багаторічного конфлікту. Дослідження спрямовано на висвітлення основних напрямів допомоги та політичної підтримки України з боку євроатлантичної спільноти в період з 2014 року по 2022 рік (період гібридної війни й АТО), а також на аналіз різних аспектів підтримки з боку окремих держав і визначення ступеня їхнього впливу на формування обороноздатності, самодостатності та національної стійкості України в умовах масштабування агресії РФ і переходу конфлікту до стадії війни на виснаження.

Завданнями дослідження є такі: 1) розкрити основні політичні позиції та формати допомоги Україні з боку країн і структур євроатлантичної спільноти у 2014–2022 роках; 2) проаналізувати функціональний розподіл ролей між окремими суб'єктами цієї спільноти й визначити вплив зовнішньої підтримки на стійкість української держави перед масштабною військовою загрозою.

У роботі використовується метатеоретичний підхід, що поєднує різні концепти структурно-функціонального підходу й теорію ролей у зовнішній політиці. Класичний структурно-функціональний підхід, закладений Талкоттом Парсонсом [1] і Робертом Мертоном [2], передбачає аналіз соціальної системи крізь призму ключових функцій, які забезпечують її адаптацію, інтеграцію, цільовизначення та латентність. Змістовим містком між класичною соціологією та теорією міжнародних відносин стала концепція «національних уявлень про роль» (national role conceptions), яку запропонував К. Холсті [3]. Учений у новаторському дослідженні 1970 року адаптував ідеї структурно-функціонального підходу до аналізу зовнішньої політики, трактуючи державу як актора, поведінка якого визначається як внутрішніми уявленнями про власну роль, так і зовнішніми очікуваннями інших суб'єктів міжнародної системи. Надалі такі дослідники, як Стівен Волкер [4], Кемерон Тіс [5], Лісбет Аггестам [6], Себастьян Гарніш [7], Гленн Чаффец [8], Гордон М. Фрідріхс та Юле Зоммер [9], трансформували вище теоретичні положення, пристосовувавши їх до аналізу зовнішньополітичної поведінки як індивідуальних держав, так і колективних акторів, зокрема таких як Європейський Союз.

Конкретно в дослідженні використовується типологія трансформацій ролей, запропонована Г. Фрідріхсом і Ю. Зоммер, яка включає чотири ключові механізми: адаптацію (adaptation), інновацію (innovation), коригування (adjustment) і відмову від попередньої ролі (abandonment). Ця типологія дає змогу простежити еволюцію зовнішньополітичної ролі євроатлантичної спільноти (зокрема ЄС) від регіонального партнера у 2014–2022 роках до надійного партнера у сфері безпеки. Окрім загальних типологій рольових трансформацій, теорія ролей дає змогу оперувати конкретними категоріями ролей, що суттєво спрощує аналіз еволюції поведінки колективного актора в динамічному міжнародному середовищі. Так, у дослідженні Фрідріхса та Зоммер ідентифіковано кілька ключових ролей, які виконує Європейський Союз у контексті реагування на російську агресію: Operator (оператор), Provider (постачальник), Facilitator (координатор), Protector (захисник). Вони з'являються в певній хронологічній послідовності, що дає змогу простежити логіку рольової еволюції різних суб'єктів євроатлантичної спільноти загалом. Ці ролі мають функціональну зумовленість, тобто залежать від конкретного історичного етапу, характеру загроз і внутрішньої готовності суб'єктів до реагування. Таким чином, можна сформулювати гіпотезу, що євроатлантична спільнота, розглянута як єдиний політичний суб'єкт, пройшла шлях від партнера (partner), через медіатора (mediator), оператора (operator), координатора

(facilitator), постачальника (provider) до нинішньої ролі захисника України (protector). Цей перехід демонструє послідовну рольову консолідацію, що відображає зростання відповідальності, легітимності й функціональної ваги цього актора в системі європейської безпеки.

Різні аспекти проблеми, пов'язані з гібридною війною та можливими шляхами врегулювання ситуації довкола України, а також вивченням міжнародного досвіду в контексті безпекових викликів, проаналізовані автором дослідження в низці публікацій, зокрема в працях «Події в Україні та Арабська весна як причини перегляду Східного партнерства» [10], «Роль ОБСЄ в урегулюванні збройного конфлікту на Сході України» [11], «Мінський глухий кут: замороження конфлікту» [12], «На порозі змін: чи варто чекати колапсу Євросоюзу» [13], а також «Перший крок назад: перспективи деокупації Криму» [14], «Фактори війни: які уроки Україна може винести з палестино-ізраїльського конфлікту» [15], «Розділені вторгненням: які уроки з кіпрського конфлікту може отримати Україна» [16]. У вказаних працях частково розкрито ключові підходи до аналізу конфліктів, їх динаміки, трансформації міжнародного порядку та ролі регіональних і глобальних акторів у його врегулюванні.

Фундаментальні питання, пов'язані з гібридною війною та діями рф 2014–2022 роки, розглядалися з різних аспектів – міжнародно-правового, історичного, політичного, безпекового – у працях таких дослідників, як П. Гай-Нижник [17], В. Горбулін [18], Є. Дикий [19], Є. Магда [20], О. Мотиль [21], Г. Перепелиця [22], М. Гончар [23]. Різноманітні сторони й аспекти гібридної війни, від глобального до національного рівня, проаналізовані в низці наукових та експертно-аналітичних праць, які висвітлюють як безпекові виклики, так і міжнародно-правові й політичні наслідки конфлікту. Зокрема, це такі роботи, як «Інтерпретації російсько-українського конфлікту в західних наукових і експертно-аналітичних працях» [24], «Міжнародний досвід боротьби із сепаратизмом: висновки для України» [25], «Виклики й інтеграційні перспективи України в контексті російської агресії в Криму та Донбасі: аналіз оцінок закордонних аналітиків і експертів» [26], «Воєнні аспекти протидії “гібридній” агресії: досвід України» [27] та «Гібридна війна: сутність, виклики та загрози» [28]. Загалом варто відзначити, що концепт «гібридна війна» як явище досить ґрунтовно проаналізовано в українській науковій літературі.

Серед останніх наукових праць українських дослідників, які присвячені вивченню еволюції позицій Заходу щодо російсько-української війни в історичній, політичній і безпековій перспективі, варто виокремити роботи таких авторів, як А. Мартинов [29], О. Деменко [30], Т. Сидорук і В. Віценко [31], С. Літвінов [32], І. Тодоров [33], П. Проховник [34], О. Маруховський [35].

Однак у працях вищезазначених авторів, попри цінний внесок у вивчення зовнішньополітичних аспектів конфлікту, практично відсутній цілісний і комплексний аналіз ролі суб'єктів євроатлантичної спільноти в контексті всієї російсько-української війни. Зокрема, бракує системного осмислення еволюції ролей, що виконували окремі країни та інституції у відповідь на зміну характеру агресії рф проти України. Натомість саме такий аналітичний підхід дає змогу не лише ретроспективно осмислити динаміку позицій, а й прогнозувати подальші дії ключових зовнішньополітичних акторів.

На початку викладу основного матеріалу зробимо декілька зауважень щодо періодизації війни. Як слушно зауважили українські історики, після того, як 24 лютого 2022 р. рф здійснила повномасштабне вторгнення на кількох оперативних напрямках, розвиток подій змушує дослідників зробити певну наукову рефлексію стосовно російсько-української війни, зокрема її періодизації. Уперше це зробив Валерій Грицюк, запропонувавши виділити три періоди – I (20 лютого – квітень 2014 р.) – окупація Криму; II (14 квітня 2014 р. – 23 лютого 2022 р.) – проведення АТО/ООС; III (24 лютого 2022 р. – до сьогоднішні) – повномасштабна збройна агресія рф проти України [36]. Вказана періодизація фази російсько-української війни 2014–2022 років частково збігається із законодавчим визначенням статусу цієї війни українськими державними органами законодавчої та виконавчих гілок влади вказаного періоду, зокрема Указом Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 13 квітня 2014 року «Про невідкладні заходи щодо подолання терористичної загрози і збереження територіальної цілісності України» № 405/2014 [37], Законом України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» [38], Заявою Верховної Ради України «Про відсіч збройній агресії Російської Федерації та подолання її наслідків» [39]. У вказаних документах зазначалися важливі юридичні аспекти визначення агресивних дій рф у Криму й на Донбасі. Зазначено, що збройна агресія рф проти України розпочалася 20 лютого 2014 року, коли всупереч її міжнародно-правовим зобов'язанням зафіксовані перші випадки порушення збройними силами рф порядку перетину державного кордону України в районі Керченської протоки та використання підрозділів збройних сил рф, розташованих у Криму відповідно до угоди між Україною і Росією про статус та умови перебування на території України Чорноморського флоту рф від 28 травня 1997 року, для блокування українських військових частин. На початковій стадії агресії особливий склад окремих

російських збройних формувань не мав розпізнавальних знаків. Друга фаза агресії рф проти України розпочалася у квітні 2014 року, коли контрольовані, керовані й фінансовані спецслужбами рф озброєні бандитські формування проголосили створення так званих «Донецької Народної Республіки» (7 квітня 2014 року) і «Луганської Народної Республіки» (27 квітня 2014 року). Третя фаза збройної агресії рф, зазначається в заяві, розпочалася 27 серпня 2014 року шляхом масового вторгнення на територію Донецької та Луганської областей регулярних підрозділів російських збройних сил. Рада, визнавши російську федерацію державою-агресором, закликала міжнародних партнерів України не допустити безкарності винних за злочини проти людяності, учинені від початку російської агресії проти України. Окрім того, наголошувалося про необхідність посилення тиску на рф, у тому числі шляхом запровадження нових секторальних обмежувальних заходів, санкцій, щоб зупинити російську агресію та примусити російське керівництво виконати в повному обсязі всі пункти Мінських домовленостей [40].

З погляду міжнародного права свого часу влучну правову оцінку надав відомий фахівець із міжнародних відносин А. Задорожний, який у ґрунтовному дослідженні зазначив, що застосування рф упродовж 2014–2015 років сили проти України в Криму та частині Луганської й Донецької областей не відповідає жодній із вимог правомірності застосування державами сили без рішення РБ ООН (за концепціями «гуманітарної інтервенції», права на превентивну самооборону та застосування сили для захисту власних громадян за кордоном у порядку самооборони): а) вичерпання або відсутність, у зв'язку із характером подій, можливості розв'язання конфлікту мирними засобами; б) спрямованість на відвернення неминучої загрози державі чи її громадянам за кордоном або припинення масових порушень прав людини; в) обмеженість виключно діями, розумними і необхідними для досягнення означених цілей; г) застосування сили лише протягом обмеженого строку, необхідного для відвернення неминучої загрози або припинення масових порушень прав людини; ґ) актуальність загроз на момент застосування сили. Рф у 2014–2015 рр. проводить проти України військову агресію в розумінні норм Резолюції ГА ООН «Визначення агресії» й Римського статуту Міжнародного кримінального суду, чинить усі види агресії, передбачені цими актами [41].

Щодо подальших подій, то варто зазначити, що після подій 2014–2015 років, наприклад, термін «гібридна війна» міцно увійшов в інформаційний, політичний і науковий дискурси. Утім це поняття є доволі розмитим як за змістом, так і за значенням. За своєю суттю й етимологією воно має західне походження й увійшло в український науковий обіг із західної дослідницької традиції. Станом на сьогодні термін має численні інтерпретації. Для цілей дослідження за основу взято розуміння поняття й український контекст, які сформулював відомий український науковець Володимир Горбулін у праці «Світова гібридна війна: український фронт». В. Горбулін одним із перших у науковому дискурсі систематизував особливості гібридної війни в українському контексті й зазначив, що ця форма агресії має низку характерних ознак, що яскраво проявилися під час перших трьох років протистояння рф проти України. Зокрема, у висновках він виокремив такі ключові риси:

- відсутність чітких часових меж – гібридна війна зазвичай не оголошується офіційно, а її початок і завершення важко зафіксувати в часових рамках;
- розмитість справжніх цілей агресора, що часто залишаються не до кінця зрозумілими для міжнародної спільноти й самої країни-жертви;
- багатоплановість операційного середовища – дії відбуваються одночасно у військовій, інформаційній, політичній, економічній, соціальній і кіберсферах;
- асиметричність засобів ведення війни – росія поєднує класичні військові методи з нетрадиційними інструментами впливу;
- ускладненість підрахунку втрат – як людських, так і матеріальних – через відсутність чітких критеріїв і постійне зміщення меж прямого й непрямого впливу;
- переважання в структурі жертв цивільного населення, а не лише військових;
- масові внутрішньодержавні переміщення населення, що мають катастрофічні наслідки для демографічної й соціальної структури держави.

Ці характеристики, як підкреслює В. Горбулін, визначають гібридну агресію як новий тип конфлікту, що вимагає відповідних стратегій протидії, адаптації та довгострокової стійкості. Проте головним наслідком трирічної боротьби з російською гібридною агресією стало те, що Україна довела свою цілковиту спроможність як держави, здатної захистити суверенітет і політичну суб'єктність [18].

Після подій лютого 2014 року та початку російської агресії гібридна війна як складник цієї агресії стала каталізатором для чіткої західної реакції: усі суб'єкти євроатлантичної спільноти засудили дії рф і підтримали Україну на дипломатичному рівні. У міру загострення та посилення тиску рф на Україну з метою дестабілізації держави й досягнення інших агресивних цілей реакція західних партнерів України почала

трансформуватися, що призвело до зміни ролі як євроатлантичної спільноти загалом, так й окремих його суб'єктів у системі міжнародної підтримки та стримування агресора. Так, наприклад, європейські дослідники, використовуючи теоретичні положення теорії ролей у міжнародних відносинах, дійшли висновку, що збройний конфлікт між росією та Україною суттєво порушив самосприйняття Європейського Союзу як нормативної й цивільної сили, що, своєю чергою, призвело до змін у його зовнішньополітичних ролях щодо росії. Аналіз офіційних документів Європейської Ради та Єврокомісії за період із 2015 по 2023 роки показав еволюцію рольових уявлень ЄС – від партнера, координатора й постачальника до захисника норм і надавача воєнної безпеки. Деякі ролі, як-от медіатора, були повністю відкинуті, натомість з'явилися нові функції, що вказує на інноваційні зміни в рольовому наборі. Автори виокремлюють чотири типи рольових трансформацій: адаптацію, трансформацію, інновацію та відмову від ролі. Ці процеси, на їхню думку, є реакцією на кризу онтологічної безпеки й демонструють гнучкість ЄС у зміні як інструментів, так і цілей своєї зовнішньої політики. Загалом дослідники виокремили десять ключових ролей, які виконував Європейський Союз у контексті російсько-української війни. Ці ролі такі: співпрацівник/партнер (cooperator/partner), координатор (coordinator), фасилітатор/технічний посередник (facilitator), посередник у конфліктах (mediator), надавач військової безпеки (military security provider), промоутер/популяризатор (promoter), захисник (protector), постачальник (provider), санкціонуючий актор (sanctioner) і підтримуючий/той, хто підтримує (supporter) [9].

Зупинимося більш детально на конкретних напрямках допомоги та взаємодії в загальному контексті євроатлантичної спільноти. У період з 2014 по лютий 2022 роки Європейський Союз надавав Україні всебічну та послідовну підтримку, яка охоплювала низку стратегічно важливих напрямів, серед них – політико-дипломатична допомога, що реалізовувалася, зокрема, через створення місії EUAM Ukraine для сприяння реформуванню цивільного сектору безпеки; офіційне засудження російської агресії, яке супроводжувалося впровадженням численних санкційних пакетів; підтримка європейської інтеграції України шляхом імплементації Угоди про асоціацію та надання макрофінансової допомоги; гуманітарна підтримка у відповідь на кризові потреби; а також дипломатичне залучення через участь у посередницьких форматах, зокрема в межах «нормандського формату» й «мінському процесі». Згідно з інформаційним бюлетенем Європейської Комісії, у період з 2014 року до початку 2022 року Європейський Союз виділив Україні понад 17 мільярдів євро у формі грантів і позик. Окрім макрофінансової допомоги (MFA), ця сума включала 1,7 мільярда євро в межах двостороннього співробітництва, 355 мільйонів євро через інструменти зовнішньої політики, 190 мільйонів євро гуманітарної допомоги, а також 9,5 мільярда євро кредитів від Європейського інвестиційного банку та Європейського банку реконструкції та розвитку. Загалом двостороння допомога ЄС Україні реалізовувалася в рамках східного регіонального виміру Європейської політики сусідства [42; 43].

Щодо США, то серед основних напрямів підтримки, які Сполучені Штати Америки надавали Україні у 2014–2022 роках, варто виокремити військову й безпекову допомогу, гуманітарну підтримку, сприяння реформам, макроекономічну стабілізацію, інституційний розвиток, а також підтримку демократичних перетворень, верховенства права й процесів децентралізації. Вагоме місце посідала й політико-дипломатична підтримка, зокрема через офіційне засудження агресивних дій рф, а також участь у формуванні міжнародної коаліції на підтримку суверенітету України. Усі ці напрями реалізовувалися як у двосторонньому форматі через інструменти Державного департаменту й USAID, так і через участь у багатосторонніх програмах допомоги. Зокрема, на сферу безпеки виділено 2,7 мільярда доларів США, що відображає пріоритетність цього напрямку в умовах протидії гібридним загрозам з боку рф [44; 45]. Відповідно до вказаних звітів, Сполучені Штати Америки через USAID здійснювали багатовекторну небезпекову допомогу Україні. Серед ключових напрямів – економічний розвиток і макроекономічна стабілізація, зокрема підтримка малого й середнього бізнесу, енергетична незалежність і покращення бізнес-середовища. Значну увагу приділяли зміцненню демократії та верховенства права: підтриманню антикорупційних ініціатив, судовій реформі, реформі виборчої системи й процесам децентралізації. Окремим напрямом була підтримка розвитку громадянського суспільства та свободи ЗМІ, включаючи незалежні медіа, місцеве самоврядування й громадські ініціативи. Також надавалася гуманітарна допомога внутрішньо переміщеним особам і постраждалим від конфлікту на Донбасі [46]. Натомість безпекова допомога США Україні у 2014–2021 роках охоплювала підготовку й оснащення Збройних Сил України, передачу озброєння (зокрема ПТРК Javelin, систем ППО, бронетехніки, засобів зв'язку та розвідки), проведення спільних навчань, розвиток кіберзахисту й протидії дезінформації, підтримку стратегічних комунікацій, підготовку офіцерів у США, розміщення радників у Міноборони, модернізацію військової інфраструктури, гуманітарне розмінування, зміцнення прикордонної безпеки та заходи проти поширення зброї масового знищення.

У цьому контексті важливо відзначити, що США офіційно не делегували представника ні до «нормандського формату», ні до так званого «мінського процесу». Проте за президентства Дональда Трампа було призначено спеціального представника – Курта Волкера (Kurt Volker), який відповідав за питання України й перемовини в контексті відносин США з Україною та росією. Водночас він брав участь у певному діалозі з росіянами щодо геополітичних і геостратегічних питань Близького Сходу, пострадянського простору й інших регіонів [47].

У період із 2014 рік по початок 2022 року Україна найбільш активно співпрацювала з інституціями НАТО й окремими державами-членами Альянсу в межах різних програм і форматів. Після незаконної анексії Криму та початку збройного конфлікту на Донбасі НАТО значно активізувало підтримку України, надаючи консультаційні послуги, сприяючи нарощенню оборонного потенціалу, реформуванню сектору безпеки та оборони, а також забезпечуючи оперативну сумісність. Практична підтримка в межах Всеосяжного пакету допомоги включала 16 програм із нарощування потенціалу, цільові фонди – від медичної реабілітації до кіберзахисту, а також допомогу з оснащенням, навчанням і постачанням оборонного озброєння. Україна також брала участь у миротворчих місіях НАТО (Боснія і Герцеговина, Афганістан, Ірак), морських операціях і навчаннях, зокрема у щорічних кібернавчаннях «Cyber Coalition». Завдяки послідовному внеску у спільні операції, у 2020 році Україна отримала статус партнера з розширеними можливостями, що надало їй привілейований доступ до інструментів НАТО, включно з тренуваннями, обміном інформацією та доступом до розвідданих. НАТО також посилює своє військове розгортання в регіоні Чорного моря, підтримуючи безпекову співпрацю з Україною та Грузією, і продовжувало політичну підтримку, підтверджуючи відданість суверенітету й територіальній цілісності України [48; 49].

Окрім США, кілька інших союзників по НАТО також надавали Україні нелетальну військову допомогу на двосторонній основі. Наприклад, Канада надавала вказану допомогу через операцію UNIFIER, місію Збройних сил Канади з підготовки, професіоналізації та нарощування спроможностей на підтримку України. Ініційована у 2015 році на запит українського уряду після анексії Криму, вона була адаптована після повномасштабного вторгнення росії у 2022 році та продовжена до березня 2026 року. З початку операції канадські інструктори підготували понад 45 000 представників Сил безпеки України. Програма охоплювала як базову, так і розширену військову підготовку, включно з тактичною медициною, інженерною підготовкою та розвитком лідерських навичок [50]. Крім того, з 2015 року Велика Британія підготувала близько 20 000 українських військовослужбовців у межах операції Orbital, яку у 2020 році розширено за рахунок багатонаціональної ініціативи з підготовки ВМС України, спрямованої на посилення морських спроможностей, під керівництвом Великої Британії [51]. Окремо варто виділити таку ініціативу, як Литовсько-Польсько-Українська бригада (LITPOLUKRBRIG), що має ім'я Великого гетьмана Костянтина Острозького. Це міжнародне військове формування, до складу якого входять військовослужбовці з трьох країн. Угода про її створення підписана 19 вересня 2014 року у Варшаві. Бригада досягла так званої початкової оперативної спроможності (Initial Operational Capability), а після року інтенсивної підготовки – у січні 2017 року – повної оперативної спроможності (Full Operational Capability). Штаб командування й управління бригади розташований у місті Любліні (Польща) [52].

Оцінюючи ступінь впливу євроатлантичної підтримки та рівень підготовленості України перед подіями 2022 року, західні аналітики відзначають, що одним із ключових чинників успішності безпекової допомоги стало прагнення українського керівництва до зміцнення обороноздатності. Експерти, наприклад, у контексті допомоги зі США, зазначають, що у період між 2014 роком і початком 2022 року українські посадовці охоче приймали допомогу США та слідували їхнім рекомендаціям щодо підвищення ефективності Збройних сил. Водночас вони не впроваджували ті інституційні реформи, які могли б зашкодити політичним або особистим інтересам впливових груп. Це, однак, не зменшує значення накопиченої оборонної спроможності, яка суттєво вплинула на здатність України чинити опір у перші тижні повномасштабної агресії [53]. Даючи оцінку стійкості України в перші місяці повномасштабної війни, західні аналітики справедливо зазначили: визначні успіхи української армії стали прямим результатом багаторічної безпекової підтримки, яку надали США та їхні союзники по НАТО після вторгнення росії до Криму у 2014 році. Протягом восьми років допомога у вигляді обладнання, навчань і стратегічного планування суттєво трансформувала українські Збройні сили, зробивши їх набагато більш боездатними [54]. Крім того, як справедливо зауважили експерти «Center for European Policy Analysis», співпраця з НАТО була спрямована на узгодження стандартів ЗСУ зі стандартами Альянсу, протидію гібридній війні й посилення стійкості. У червні 2020 року Україна отримала статус розширеного партнера НАТО (Enhanced Opportunity Partner), що ще більше інтегрувало її в структури Альянсу. Паралельно ЄС зосередився на підтримці політичних реформ та економічного зростання, зокрема через Місію ЄС

з дорадчої підтримки України (EUAM). У грудні 2021 року Євросоюз розширив можливості Європейського фонду миру для фінансування військової допомоги, підкресливши свою відданість безпеці України. Ці зусилля мали різний ступінь ефективності, однак у перші місяці повномасштабного вторгнення багато експертів пов'язували стійкість ЗСУ з так званою «вестернізацією», зокрема розвитком інституту сержантського складу, підрозділів спеціальних операцій і ключовими інституційними реформами, включаючи запровадження цивільного контролю [55].

Перед початком узагальнення всієї синергії взаємодії України з євроатлантичною спільнотою в період до повномасштабного вторгнення 2022 року варто зробити важливе зауваження: події 2022 року й наступних років чітко засвідчили, що ключовим і вирішальним чинником у протидії російській агресії стали Збройні Сили України, національна стійкість українського суспільства, а також розвиток власних оборонних технологій. Ці три компоненти в поєднанні з твердою волею до перемоги, небажанням бути втягнутими у неорядянську авторитарну модель, нав'язвану РФ, та орієнтацією на демократичні цінності продемонстрували усьому світу безумовну відданість України євроатлантичним ідеалам. Однією з передумов формування самодостатньої системи національної оборони став сектор безпеки й оборони, розвиток якого відбувався за активної участі західних партнерів. Саме синергія внутрішньої стійкості та західної методології створила фундамент для ефективного опору зовнішній агресії.

У цьому контексті, узагальнюючи результати дослідження та спираючись на методологічний підхід теорії ролей у міжнародних відносинах, можна зробити висновок, що різні суб'єкти євроатлантичної спільноти впродовж 2014–2022 років виконували численні й взаємодоповнювані функції в контексті протидії російській агресії проти України. Рольова поведінка цих акторів варіювалася залежно від їхньої інституційної природи, політичного мандату, стратегічних цілей і спроможностей.

Відповідно до концепції ролей, яка використовується в дослідженні й узятая автором для наукового аналізу та яку використовували європейські колеги для оцінювання ролі Європейського Союзу, цілком логічним є її застосування й до інших суб'єктів євроатлантичної спільноти. Конкретне позначення та приклад використання ролей указано на початку дослідження, проте основні параметри, які необхідні для позначення функцій інших суб'єктів, залишаються незмінними й включають визначення типу діяльності, її політичного чи безпекового значення, інструментів реалізації, а також динаміки трансформації ролі залежно від умов і стратегічних обставин.

Згідно з концепцією ролей, найбільш поширеними категоріями для опису зовнішньополітичної поведінки в цьому контексті стали ролі «провайдера» (provider), «захисника» або «протектора» (protector), «координатора» (coordinator), «підтримуючого» (supporter) і «фасилітатора» (facilitator). Умовно класифікуючи суб'єктів євроатлантичної спільноти за цими функціями, можна простежити таку динаміку.

Сполучені Штати Америки переважно виступали в ролях протектора й провайдера. Вони здійснювали військову та безпекову підтримку, включаючи надання летальної зброї, тренування українських військових, допомогу в розвитку сектору безпеки, спеціальних операцій і цивільного нагляду. Зокрема, багаторічна програма співпраці через такі ініціативи, як Operation Fearless Guardian, а також пізніше Operation UNIFIER та інші програми під егідою НАТО, сформували стійке ядро підготовки Збройних Сил України. Системна допомога у сфері безпеки стала вирішальним чинником підвищення обороноздатності України ще до початку повномасштабного вторгнення у 2022 році.

Європейський Союз, навпаки, сконцентрувався на ролях фасилітатора, підтримуючого й координатора. Він надавав політичну й економічну допомогу, зокрема через Угоду про асоціацію, макрофінансову підтримку, програми підтримки реформ, верховенства права, боротьби з корупцією, реформування цивільного сектору безпеки через місію EUAM Ukraine. Важливо відзначити, що ЄС як наддержавна інституція офіційно не брав участі у програмах військової підтримки України до 2022 року, однак створював передумови для стійкого функціонування держави в умовах гібридної війни. Саме такі дії дають змогу визначити роль ЄС як фасилітатора політичної стійкості.

НАТО загалом реалізовувало функції координатора, провайдера й фасилітатора. У рамках Пакета комплексної допомоги та статусу «Enhanced Opportunities Partner» Україна отримала доступ до тренувальних програм, консультативної підтримки, розвитку спроможностей, стандартизації, адаптації до вимог НАТО, особливо в протидії гібридним загрозам і розбудові стійкості. НАТО як організація не надавала летальної зброї, проте сприяла узгодженню стандартів, зміцненню інституційної стійкості, професіоналізації сектору безпеки.

Окремі держави-члени євроатлантичної спільноти, як-от: Велика Британія, Канада, Польща, країни Балтії – реалізовували функції провайдерів і протекторів у двосторонніх відносинах. Програми Operation Orbital (Велика Британія), UNIFIER (Канада), участь Польщі та Литви у створенні Лит-ПолУкрБриг у напрямі інституційного розвитку – усе це є проявами ролей національних акторів як

провайдерів безпеки. Такі дії посилювали коаліційний характер допомоги, формуючи цілісну євроатлантичну відповідь на російську загрозу.

Окрема увага в аналітичному розгляді має бути приділена тій ролі, яку окремі суб'єкти євроатлантичної спільноти виконували у сфері переговорного процесу з рф. З погляду теорії ролей, «нормандський формат» і «мінський процес» утілювали специфічну функцію – функцію переговорника. Ця роль була присутня й визначалася прагненням досягти політико-дипломатичного врегулювання конфлікту. Водночас вона не суперечила загальній стратегії поступового зміцнення обороноздатності України, її суб'єктності як партнера в системі міжнародної безпеки. Сполучені Штати, Європейський Союз через Францію та Німеччину й інші країни, підтримуючи діалог з росією, водночас продовжували надавати багаторівневу підтримку Україні, зокрема в оборонному секторі.

Важливо також зазначити, що програми макрофінансової та економічної допомоги, реалізовані ЄС, давали Україні змогу спрямовувати більше власних бюджетних ресурсів на розвиток армії та сектору безпеки. Такий підхід засвідчив ефективну синергію, у якій дипломатичні зусилля й послідовне нарощування оборонного потенціалу взаємно підсилювали одне одного. У підсумку така багатокомпонентна підтримка продемонструвала результативність і стала важливим складником стійкості України в багаторічному протистоянні російській агресії.

Отже, незважаючи на розмаїття підходів та обмеження мандатів, суб'єкти євроатлантичної спільноти діяли як колективний актор, виконуючи складну мозаїку ролей. Така полірольова стратегія забезпечувала стійкість підтримки України впродовж усього періоду з 2014 по 2022 рік, даючи змогу адаптуватися до зміни характеру загроз і потреб. Стабільність цієї багаторівневої взаємодії є ключовим елементом для розуміння міжнародної солідарності в умовах тривалої російсько-української війни.

Застосування теорії ролей дало змогу здійснити концептуальне моделювання еволюції поведінки ключових суб'єктів євроатлантичної спільноти, таких як ЄС, НАТО, США, й окремих держав-партнерів. Аналіз показав, що ці суб'єкти виконували ролі партнера, координатора, фасилітатора, провайдера, а згодом і протектора. При цьому рольова трансформація була зумовлена як зовнішніми викликами (ескалація агресії), так і внутрішніми адаптаціями в межах євроатлантичного простору.

Важливим результатом дослідження стало розуміння того, що навіть за відсутності формального делегування повноважень щодо оборони (як у випадку ЄС) функціональне навантаження на роль зміцнення української стійкості розподілялося між суб'єктами спільноти.

Подальші дослідження можуть бути зосереджені на порівняльному аналізі реалізації ролей у постінвазійний період, що дасть змогу поглибити розуміння динаміки колективної дії, механізмів адаптації спільноти до нових форм загроз, а також ролі України як уже не лише об'єкта підтримки, а й суб'єкта безпекової співпраці. Теоретична новизна статті полягає в застосуванні системного підходу до вивчення ролей колективних акторів у складних умовах тривалої війни, що може бути корисним у майбутніх дослідженнях трансформації міжнародної безпеки.

Література:

1. Parsons T. *The Structure of Social Action*. 6th printing. New York : Free Press, 1968. 856 p.
2. Merton R.K. *Social Theory and Social Structure*. Enlarged ed. New York : Free Press, 2000. 702 p.
3. Holsti K.J. National Role Conceptions in the Study of Foreign Policy. *International Studies Quarterly*. 1970. Vol. 14, № 3. P. 233–241. DOI: 10.2307/3013584.
4. Walker S.G. *Role Theory and Foreign Policy Analysis*. Durham, NC : Duke University Press, 1987. 306 p.
5. Thies C.G. International Socialization Processes vs. Israeli National Role Conceptions: Can Role Theory Integrate IR Theory and Foreign Policy Analysis?. *Foreign Policy Analysis*. 2012. Vol. 8, № 1. P. 25–46. DOI: 10.1111/j.1743-8594.2011.00170.x.
6. Aggestam L. *The European Union's Roles in International Politics: Concepts and Analysis*. London : Routledge, 2008. 220 p.
7. Harnisch S. Conceptualizing in the Minefield: Role Theory and Foreign Policy Learning. *Foreign Policy Analysis*. 2012. Vol. 8, № 1. P. 47–69.
8. Chafetz G., Abramson H., Grillot S. Role Theory and Foreign Policy: Belarussian and Ukrainian Compliance with the Nuclear Nonproliferation Regime. *Political Psychology*. 1996. Vol. 17, № 4. P. 727–757. DOI: 10.2307/3792136.
9. Friedrichs G., Sommer J. Ontological Security Crisis and Role Conception Change: The Impact of the Russian Invasion of Ukraine on the European Union's Role Conceptions. *European Journal of International Relations*. 2024. Vol. 31, № 1. P. 126–151. DOI: 10.1177/13540661241304533.
10. Бузаров А. Події в Україні та Арабська весна як причини перегляду Східного партнерства. *IV Міжнародна науково-практична конференція, 23 квітня 2015 року* / ред. М.А. Кулініч. Київ, 2015. С. 14.
11. Бузаров А. Роль ОБСЄ в урегулюванні збройного конфлікту на Сході України. *III Міжнародний молодіжний форум, 18 березня 2015 року* / ред. О.Г. Білорус. Київ, 2015. С. 100.

12. Бузаров А. Мінський глухий кут: Замороження конфлікту. РБК-Україна. 2016. [URL: <https://daily.rbc.ua/ukr/show/minskiy-tupik-zamorozka-konflikta-1453714936.html>] (дата звернення: 27.08.2025).
13. Бузаров А. На порозі змін: Чи варто чекати колапсу Євросоюзу. РБК-Україна. 2016. URL: <https://daily.rbc.ua/ukr/show/poroge-peremen-stoit-ozhidat-razvala-evrosoyuza-1458585530.html> (дата звернення: 27.08.2025).
14. Бузаров А. Перший крок назад: Перспективи деокупації Криму. РБК-Україна. 2016. URL: <https://daily.rbc.ua/ukr/show/pervyy-shag-nazad-perspektivy-deokkupatsii-1455020561.html> (дата звернення: 27.08.2025).
15. Бузаров А. Фактори війни: Які уроки Україна може винести з палестино-ізраїльського конфлікту. РБК-Україна. 2016. URL: <https://daily.rbc.ua/ukr/show/factory-voyny-kakie-uroki-ukraina-izvlech-1459251787.html> (дата звернення: 27.08.2025).
16. Бузаров А. Розділені вторгненням: Які уроки з кіпрського конфлікту може отримати Україна. РБК-Україна. 2016. URL: <https://daily.rbc.ua/ukr/show/razdeleny-vtorzheniem-kakie-uroki-kiprskogo-1457971858.html> (дата звернення: 27.08.2025).
17. Гай-Нижник П. Росія проти України (1990–2016): Від політики шантажу і примусу до війни на поглинання та спроби знищення. Львів : МР Lesja, 2017. 200 с.
18. Горбулін В. Світова гібридна війна: Український фронт. Київ, 2017. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0013707> (дата звернення: 27.08.2025).
19. Дикий Е. Гібридна війна Росії: Досвід України для країн Балтії. 2016. URL: <https://biblioteka.lka.lt/data/PDF-leidiniai/2016-2020/2016-dikij-Gibridnaja%20voyna%20Rosii.pdf> (дата звернення: 27.08.2025).
20. Магда Є. Гібридна війна: вижити і перемогти. Харків : Vivat, 2015. 256с.
21. Motyl A. Is Russia Planning a Major Land War Against Ukraine? Atlantic Council, 2017. URL: <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/ukrainealert/is-russia-planning-a-major-land-war-against-ukraine/> (дата звернення: 27.08.2025).
22. Перепелиця Г. Україна – Росія: війна в умовах співіснування. Київ : НІСД, 2015. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0014648> (дата звернення: 27.08.2025).
23. Гончар М. Гібресія Путіна: Невоєнні аспекти війн нового покоління: Фрагменти дослідження Центру глобалістики «Стратегія ХХІ» в рамках проекту «Антарес». Київ, 2016. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0018601> (дата звернення: 27.08.2025).
24. Кулик В. Інтерпретації російсько-українського конфлікту в західних наукових і експертно-аналітичних працях. Київ : ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса, 2020. 328 с.
25. Резнікова О. Міжнародний досвід боротьби із сепаратизмом: Висновки для України : аналітична доповідь. Київ : НІСД, 2016. 96 с.
26. Кармазіна М. Виклики й інтеграційні перспективи України в контексті російської агресії в Криму та Донбасі: Аналіз оцінок зарубіжних аналітиків і експертів. Київ : ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса, 2017. 184 с.
27. Сиротенко А. Воєнні аспекти протидії «гібридній» агресії: досвід України. Київ : Нац. ун-т оборони України імені Івана Черняховського, 2021. 112 с.
28. Національна академія Служби безпеки України. Гібридна війна: сутність, виклики та загрози : збірник матер. круглого столу (Київ, 8 липня 2021 р.). Київ : НБУ, 2021. URL: https://nasbu.edu.ua/uploads/p_57_28744724.pdf (дата звернення: 27.08.2025).
29. Мартинов А. Еволюція політики Європейського Союзу щодо російсько-української війни (2014–2022). *European Historical Studies*. 2022. URL: <http://eustudies.history.knu.ua/the-evolution-of-the-policy-of-the-european-union-regarding-the-russian-ukrainian-war-2014-2022/> (дата звернення: 27.08.2025).
30. Деменко О. Еволюція політики НАТО в умовах російсько-української війни. *Україна дипломатична*. 2023. № XXIV. С. 128–138. DOI: 10.37837/2707-7683-2023-5.
31. Сидорук Т., Віценко В. Позиції скандинавських держав щодо європейської та євроатлантичної інтеграції України. *Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії*. 2024. № 3 (20). С. 123–141. DOI: 10.29038/2524-2679-2024-03-123-141.
32. Літвінов С. Сучасний стан системи безпеки в Європі та передумови її еволюції під впливом російсько-української війни. *Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії*. 2025. № 1 (21). С. 30–42. DOI: 10.29038/2524-2679-2025-01-30-42.
33. Тодоров І. Безпековий вимір міжнародних відносин в Східній та Центральній Європі в контексті російської агресії. *Політичне життя*. 2022. № 1. С. 138–144. DOI: 10.31558/2519-2949.2022.1.16.
34. Проховник П. Міжнародна співпраця Україна – НАТО в умовах російсько-української війни: нормативно-правова база. *Військово-науковий вісник*. 2022. № 37. С. 98–114. DOI: 10.33577/2313-5603.37.2022.98-114.
35. Маруховський О. Вступ України до НАТО як основа формування європейської системи колективної безпеки. *Політикус*. 2022. Спецвипуск. С. 65–71. DOI: 10.24195/2414-9616.2022-spec.10.
36. Ільницький В., Куцька О. Періодизація російсько-української війни (2014–2022) в українському науковому дискурсі. *Problems of Humanities History*. 2023. № 13 (55). С. 162–176. DOI: 10.24919/2312-2595.13/55.283087.
37. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 13 квітня 2014 року «Про невідкладні заходи щодо подолання терористичної загрози і збереження територіальної цілісності України : Указ Президента України № 405/2014. *Офіційне інтернет-представництво Президента України*. 2014. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/4052014-16886> (дата звернення: 27.08.2025).
38. Верховна Рада України. Закон України про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України. Київ, 2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1207-18> (дата звернення: 27.08.2025).

39. Верховна Рада України. Заява Верховної Ради України «Про відсіч збройній агресії Російської Федерації та подолання її наслідків». Київ, 2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/337-19> (дата звернення: 27.08.2025).
40. УНІАН. Рада визнала факт військової агресії Росії проти України. 2015.. URL: <https://www.unian.ua/politics/1069534-rada-viznala-fakt-viyskovoji-agresiji-rosiji-proti-ukrajini.html> (дата звернення: 27.08.2025).
41. Задорожній О. Міжнародне право у відносинах України та Російської Федерації. 2015. URL: https://scc.knu.ua/upload/iblock/a75/aref_Zadorozhniy%20O.V..pdf (дата звернення: 27.08.2025).
42. Eastern Partnership. Facts and Figures About EU–Ukraine Relations. 2022. URL: https://euneighbourseast.eu/wp-content/uploads/2021/10/ua_factsheet_11-10-2021_eng.pdf (дата звернення: 27.08.2025).
43. Fella S. The EU Response to the Russian Invasion of Ukraine. 2022. URL: <https://commonslibrary.parliament.uk/research-briefings/cbp-9503/> (дата звернення: 27.08.2025).
44. Congressional Research Service. Ukraine: Background, Conflict with Russia, and U.S. Policy. 2021. URL: <https://sgp.fas.org/crs/row/R45008.pdf> (дата звернення: 27.08.2025).
45. Congressional Research Service. U.S. Security Assistance to Ukraine. 2022. URL: https://www.congress.gov/crs_external_products/IF/PDF/IF12040/IF12040.2.pdf (дата звернення: 27.08.2025).
46. U.S. Government Accountability Office. Ukraine: State and USAID Should Improve Processes for Ensuring Partners Can Perform Required Work : report to congressional requesters. GAO, 2024. URL: <https://www.gao.gov/assets/880/870447.pdf> (дата звернення: 27.08.2025).
47. U.S. Department of State. Secretary Tillerson Appoints Ambassador Kurt Volker Special Representative for Ukraine Negotiations. 2017. URL: <https://2017-2021.state.gov/secretary-tillerson-appoints-ambassador-kurt-volker-special-representative-for-ukraine-negotiations/> (дата звернення: 27.08.2025).
48. НАТО. Інформаційний бюлетень. 2022. URL: https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/2022/2/pdf/220214-factsheet_NATO-Ukraine_Relations_-1.pdf (дата звернення: 27.08.2025).
49. UK Parliament. Military Assistance to Ukraine 2014–2021. 2022. URL: <https://commonslibrary.parliament.uk/research-briefings/sn07135/> (дата звернення: 27.08.2025).
50. Defence National. Operation UNIFIER: Education and awareness. 2025. URL: <https://www.canada.ca/en/department-national-defence/services/operations/military-operations/current-operations/operation-unifier.html> (дата звернення: 27.08.2025).
51. Vorotnyuk M. Security Cooperation between Ukraine and the UK. RUSI. 2021. URL: <https://www.rusi.org> (дата звернення: 27.08.2025).
52. Ministry of National Defence. 5th Anniversary of the Lithuanian-Polis-Ukrainian Brigade. 2020. URL: <https://www.gov.pl/web/national-defence/5th-anniversary-of-the-lithuanian-polish-ukrainian-brigade> (дата звернення: 27.08.2025).
53. Beliakova P., Metz R. The Surprising Success of U.S. Military Aid to Ukraine. *Foreign Affairs*. 2023. URL: <https://www.foreignaffairs.com/ukraine/war-security-assistance-lessons> (дата звернення: 27.08.2025).
54. Flournoy M. How to Prepare for the Next Ukraine. *Foreign Affairs*. 2022. 23 May. URL: <https://www.foreignaffairs.com/articles/ukraine/2022-05-23/how-prepare-next-ukraine> (дата звернення: 27.08.2025).
55. Timtchenko C. Between Now and NATO: A Security Strategy for Ukraine. Washington, D.C. CEPA, 2025. URL: <https://cepa.org/comprehensive-reports/between-now-and-nato-a-security-strategy-for-ukraine/> (дата звернення: 27.08.2025).

Дата першого надходження рукопису до видання: 29.08.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 25.09.2025

Дата публікації: 28.11.2025